

УДК 37.013.42.018.1:347.642-058.862]:005.59

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.8>

Олена ДЕНИСЮК

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0000-0001-5108-8370

Жанна ПЕТРОЧКО

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0000-0002-4413-1243

Бібліографічний опис статті: Денисюк, О., Петрочко, Ж. (2025). Проблеми ухвалення рішення та підготовки осіб/сімей до догляду та виховання влаштованої дитини. *Ввічливість. Humanitas*, 2, 54–60, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.8>

ПРОБЛЕМИ УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ОСІБ/СІМЕЙ ДО ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ВЛАШТОВАНОЇ ДИТИНИ

Питання забезпечення права дітей зростати в сімейному оточенні ніколи не втрачає актуальності, оскільки лише сім'я гарантує дитині максимальну захищеність, любов та підтримку. Внаслідок повномасштабної війни в Україні значно збільшилася кількість дітей, які потребують сімейного догляду через втрату батьків. Їхні права забезпечуються шляхом усиновлення та влаштування у прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, під опіку або патронат над дитиною.

Метою статті є аналіз проблем, які виникають на етапі ухвалення рішень щодо влаштування дітей у сімейні форми виховання, а також в процесі підготовки кандидатів у батьки-вихователі, прийомні батьки, опікуни/піклувальники, розробка рекомендацій для мінімізації проблем та труднощів, з якими вони стикаються, вдосконалення процесу ухвалення рішень та підготовки майбутніх батьків-вихователів, прийомних батьків, опікунів/піклувальників до догляду та виховання дитини у сімейних формах.

Зокрема, у статті здійснено аналіз результатів опитування кандидатів у батьки-вихователі, прийомні батьки, опікуни/піклувальники, в межах дослідження за проектом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) «Моніторинг потреб та підтримка дітей в умовах війни» (далі – Проект), що реалізувався Міжнародною благодійною організацією «Партнерство «Кожній дитині» у співпраці з Національною соціальною сервісною службою України на замовлення Міністерства соціальної політики України; схарактеризовано проблеми, які виникали у кандидатів на етапі ухвалення рішення щодо влаштування дітей у сімейні форми виховання, а також процесу підготовки кандидатів до догляду та виховання дитини (СФВ – прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей опікунів/піклувальників).

Ключові слова: догляд та виховання, забезпечення найкращих інтересів дитини, сімейні форми виховання, дитина-сирота та дитина, позбавлена батьківського піклування, підготовка кандидатів в сімейні форми виховання, прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, опіка, піклування.

Olena DENYSIUK

PhD in Education, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0000-0001-5108-8370

Zhanna PETROCHKO

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Social Pedagogy and Social Work, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 Bulvarno-Kudriavska str., Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0000-0002-4413-1243

To cite this article: Denysiuk, O. Petrochko, Zh. (2025). Problemy ukhvalennia rishennia ta pidhovtovky osib/simei do dohliadu ta vykhovannia vlashtovanoi dytyny [Problems of decision-making and preparing individuals/families for care and raising a fostered child]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 2, 54–60, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.8>

PROBLEMS OF DECISION-MAKING AND PREPARING INDIVIDUALS/FAMILIES FOR CARE AND RAISING A FOSTERED CHILD

The issue of ensuring the right of children to grow up in a family environment never loses its relevance, since only the family guarantees the child maximum protection, love and support. As a result of the full-scale war in Ukraine, the number of children in need of family care due to the loss of their parents has significantly increased. Their rights are ensured through adoption and placement in foster families, family-type orphanages, under guardianship or patronage over the child.

The purpose of the article is to analyze the problems that arise at the stage of making decisions on the placement of children in family forms of upbringing, as well as in the process of preparing candidates for foster parents, adoptive parents, guardians/trustees, developing recommendations to minimize the problems and difficulties they face, improving the decision-making process and preparing future foster parents, adoptive parents, guardians/trustees for the care and upbringing of a child in family forms.

In particular, the article analyzes the results of a survey of candidates for foster parents, adoptive parents, guardians/caregivers, as part of a study under the United Nations Children's Fund (UNICEF) project "Monitoring the needs and supporting children in wartime" (hereinafter referred to as the Project), which was implemented by the International Charity Organization "Partnership "Every Child" in cooperation with the National Social Service of Ukraine at the request of the Ministry of Social Policy of Ukraine; the problems that arose among candidates at the stage of making a decision on placing children in family forms of upbringing, as well as the process of preparing candidates for the care and upbringing of a child (SFV - foster families, family-type orphanages, families of guardians/caregivers), are described.

Key words: care and upbringing, ensuring the best interests of the child, family forms of upbringing, orphaned child and child deprived of parental care, preparation of candidates for family forms of upbringing, foster family, family-type orphanage, guardianship, care.

Актуальність проблеми. Вивчення процесу створення сімейних форм виховання є актуальним з кількох причин. Перш за все сімейні форми виховання створюють сімейне середовище, що є оптимальним для емоційного, психологічного та соціального розвитку дитини, сприяє забезпеченню її найкращих інтересів. Глибокий аналіз процесу створення сімейних форм виховання дозволяє гарантувати, що рішення про передачу дитини до сім'ї приймаються на основі комплексного аналізу потреб дитини та можливостей кандидатів, сприяє оптимізації механізмів ухвалення рішень, виявленню слабких ланок у існуючих процедурах, дозволяє вдосконалювати критерії відбору. В умовах воєнного стану та інших кризових ситуацій системі соціального захисту дітей потрібна оперативність та гнучкість. Вивчення процесу створення сімейних форм виховання дозволяє адаптувати існуючі механізми до зміненої соціально-економічної ситуації та забезпечити належну підтримку дітям, позбавленим батьківського піклування.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми соціального сирітства в сучасному суспільстві, необхідність створення соціальних програм

для підтримки сімей з дітьми, молодих сімей, неповних сімей, виховання в батьків відповідальності за виконання ними батьківських обов'язків не залишаються поза увагою науковців тривалий час. Зокрема, у дослідженні І. Бичук виділяються основні види соціального сирітства, характеризуються фактори, що здійснюють як зовнішні, так і внутрішні негативні впливи на сім'ю. Автор зазначає, що «для вирішення проблеми соціального сирітства, необхідно змінити політику в області підготовки молоді до батьківства, навчання батьків виконувати свої функції в питаннях виховання дітей та турботи про них, роз'яснення відповідальності батьків за виховання законослухняних громадян нашої держави» (Бичук, 2021, с. 54).

Аналіз соціального супроводу прийомної сім'ї, визначення перспективних форм роботи соціального працівника, навчання та посилення виховного потенціалу прийомної сім'ї розглядалось в дослідженні В. Марчук (Марчук, 2021). Про створення нової об'єднаної модульної програми підготовки сімей до догляду та виховання влаштованих/усиновлених дітей, результати її апробації йдеться в дослідженні

Ж. Петрович, Л. Петушкова (Петрович, Петушкова, 2021).

Нового змісту набуває розвиток сімейних форм виховання в умовах російсько-української війни (Комар, Петришин, 2022). Про важливість ведення активної інформаційної політики, спрямованої на розвінчування міфу про неможливість усиновлення чи взяття під опіку дітей-сиріт в умовах воєнного часу йдеться в дослідженні О. Андрухів. Науковець вважає, що необхідно більш детально розмежувати поняття діти-сироти (біологічні сироти) та діти, позбавлені батьківського піклування (соціальні сироти), ввести категорію дітей-сиріт, які втратили батьків під час військових дій (Андрухів, 2022). Проблеми соціальної роботи та соціальної допомоги сиротам в Україні в умовах війни, заходи, які приймаються для покращення становища дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, розглядаються Ю. Підвальною (Підвальна, 2023).

Про ймовірність зростання чисельності дітей, батьки яких перебувають у полоні, примусово депортовані, невідомо де знаходяться, наголошується в статті Л. Слюсар «Українська сім'я в умовах війни». Цілком підтримуємо думку про те, що «держава має проводити послідовну політику піклування про цих дітей, забезпечити їх гармонійний розвиток, створити умови для виховання у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного. Для цього необхідна всебічна підтримка і вдосконалення механізмів допомоги всім сімейним формам утримання і виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування – прийомним сім'ям, патронатним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, сім'ям опікунів, підтримка національного всиновлення» (Слюсар, 2023, с. 3–20).

Метою статті є аналіз проблем, які виникають у кандидатів на етапі ухвалення рішень щодо влаштування у свою сім'ю дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування, у процесі підготовки до догляду та виховання дитини; характеристика причин та основних труднощів, які уповільнюють розвиток сімейних форм виховання, впливають на якість догляду та виховання, забезпечення найкращих інтересів дитини, яка залишилась без піклування батьків.

Основний матеріал дослідження. У попередній публікації авторів у даному журналі було

представлено методологію, методики та інструментарій дослідження процесу створення СФВ (від наміру прийняти в своїй сім'ї дитину до факту влаштування та адаптації дитини) для з'ясування причин та труднощів, які уповільнюють розвиток сімейних форм виховання, впливають на якість догляду та виховання, для забезпечення найкращих інтересів дитини, яка залишилась без батьківського піклування (Петрович, Денисюк, 2025). Дослідження було здійснено в межах проєкту Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) «Моніторинг потреб та підтримка дітей в умовах війни» (далі – Проєкт), що реалізувався Міжнародною благодійною організацією «Партнерство «Кожній дитині» у співпраці з Національною соціальною сервісною службою України на замовлення Міністерства соціальної політики України упродовж 2022-2023 років. Автори статті увійшли до складу робочої групи з організації та аналізу результатів даного дослідження.

Щоб з'ясувати причини та труднощі, які уповільнюють розвиток сімейних форм виховання, впливають на якість догляду та виховання, забезпечення найкращих інтересів дитини, яка залишилась без батьківського піклування, було проведено опитування батьків-вихователів, прийомних батьків, опікунів/піклувальників (Далі – група опитуваних/респондентів).

В умовах воєнного стану та змін у соціально-економічному середовищі, розуміння специфіки ухвалення рішень набуває особливої актуальності. Для виявлення проблем ухвалення рішень щодо влаштування дітей у сімейні форми виховання, а також процесу підготовки кандидатів до догляду та виховання дитини було опитано 79 респондентів – кандидатів у батьки-вихователі, прийомні батьки, опікуни/піклувальники.

Відповідаючи на запитання, що найбільшою мірою підштовхнуло/мотивувало прийняти в свою сім'ю дитину, 39 (49,4%) респондентів зазначили про бажання допомогти дитині-сироті чи дитині, позбавленій батьківського піклування; відсутність власних дітей; любов до дітей 11 (13,9%); історія дитини, яка втратила сім'ю 3 (3,8%); наявний позитивний досвід виховання власних дітей, які вже дорослі; інше – 4 (5,1%). Важливим є той факт, що серед запропонованих варіантів, жоден з респондентів не обрав відповідь «приклад іншої сім'ї».

На нашу думку, це може свідчити про недостатню популяризацію в ЗМІ, соціальних мережах позитивного досвіду родин, які прийняли в свою сім'ю дитину.

60 респондентів (75,9%) з 79 шукали інформацію про те, як прийняти дитину у свою сім'ю, самотійно, 19 – зазначили, що зверталися за допомогою до інших. Зокрема, анкетування засвідчило, що в переважній більшості респонденти відразу звернулися до офіційних органів за консультацією (служби у справах дітей – ССД, центру соціальних служб – ЦСС, ЦНАПу та ін.) – 50 (42,0 %); шукали інформацію в інтернеті, за запитом у Google – 32 (26,9%); в чат-боті «Дитина не сама» – 13 (10,9%); 8 (6,7%) – запитували у родичів, друзів; 6 (5,0%) переглядали реклами, оголошення; 3 (2,5%) – в інтернет-ресурсі «Дія» або зверталися до юристів, інших фахівців; 2 (1,7%) – запитували у колег на роботі; ще 2 (1,7%) – вибрали варіант відповіді «інше».

На запитання «Скільки часу пройшло від моменту появи бажання прийняти в свою сім'ю дитину до звернення в офіційні органи за консультацією?» були отримані різні відповіді: від 1 до 2-х місяців – 17 (21,5%); 3-6 місяців – 13 (16,5%); тиждень – 12 (15,2%); до року – 10 (12,7%) або більше року – 10 (12,7%); 2-3 роки – 9 (11,4%); більше трьох років – 7 (8,9%) респондентів; інше – 1 (1,3%). Як бачимо, кожна родина проходить свій період ухвалення рішення, однак найбільша кількість сімей ухвалила рішення упродовж 1-2 місяців.

Переважна більшість респондентів – 59 (69,4%) звернулися за консультацією до спеціалістів ССД; 12 (14,1 %) – до фахівців ЦНСП/ЦСС, до голови чи старости села 6 (7,1%); 4 (4,7%) – до відділу освіти, молоді, відділу соціального захисту; по 1 (1,2%) – до працівників ЦНАПу та до депутата, іншої авторитетної особи в громаді.

На відкрите запитання анкети «Щоб ви запропонували змінити на етапі, коли сім'я робить перші кроки, консультується в офіційних органах щодо створення СФВ?» серед наданих пропозицій від кандидатів були такі: додати можливість анонімно залишати відгук про роботу кожного зі спеціалістів, який працює з потенційними батьками-вихователями, опікунами/піклувальниками; більше ініціативи, позитиву та зацікавленості (від фахів-

ців) у вирішенні питань потенційних кандидатів, також рекомендували прислухатися до порад фахівців. Значна кількість респондентів наголошували на необхідності спростити та пришвидшити процедуру, менше бюрократії з документами, що, на думку опитаних, відлякує від подальшого бажання (взяти дитину в сім'ю); можливість отримати консультацію в онлайн режимі, особливо було б це доцільно на початку вирішення питань; організовувати зустрічі кандидатів з сім'ями, які вже мають досвід роботи в СФВ не менше п'яти років. Деякі респонденти пропонували, навпаки, більше та ширше (з прикладами і варіантами) пояснювати законодавчу базу стосовно усиновлення/опікунства, залишати розгорнуту в часі консультацію щодо можливих форм сімейного влаштування дітей. Лише окремі респонденти були незадоволені діями фахівця, рекомендували «не збивати» (потенційних претендентів), коли щось не виходить».

Аналізуючи проблеми ухвалення рішень щодо влаштування дітей у сімейні форми виховання, а також процес підготовки кандидатів до догляду та виховання дитини, важливо розуміти наскільки учасники навчання усвідомили обов'язки прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдання та специфіку функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування. Тому було запропоновано за 10-бальною шкалою оцінити, наскільки на етапі написання заяви та подачі відповідних документів, а також після проходження навчання респонденти усвідомлювали обов'язки прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдання та специфіку функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування.

Результати анкетування показали, що трохи більше половини опитаних 38 (54,9%) зазначили, що усвідомлювали обов'язки прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдання та специфіку функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування на етапі написання заяви та подачі відповідних документів за найвищим показником – 10 балів; 19 (24,7%) – оцінили власний рівень усвідомленості в 9 балів; 9 (10,4%) – у 8 балів; 4 (4,0%) – 7 балів.

Після проходження навчання кандидатів були отримані такі результати: 45 (59,1%) респондентів обрали позначку в 10 балів; 9 балів –

22 (26,0%); 8 балів – 12 (12,6%); 5-7 балів обрали відповідно по одному респонденту.

Порівнюючи відповіді на запитання щодо рівня усвідомленості обов'язків прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдань та специфіки функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування на етапі написання заяви та подачі відповідних документів та після проходження кандидатами навчання слід відмітити певне зростання. Так, на етапі написання заяви та подачі документів оцінили свою усвідомленість в 8-10 балів 66 респондентів (всього відповідало 79 учасників), після проходження навчання – 79 респондентів (кількість учасників 82) (табл. 1).

Окрім зростання показників за найвищими балами, важливо відмітити, що кандидати зазначали, що вони зрозуміли після навчання, що явно переоцінювали на початку навчання власний рівень усвідомлення обов'язків «замісних» батьків. Лише навчання дозволяє повною мірою усвідомити обов'язки прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдання та специфіку функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування (кандидати майже одноголосно вказують на це).

На запитання «Чи змінили ви намір щодо форми влаштування дитини під час навчання чи після нього?» 10 (12,2%) респондентів відповіли ствердно; 72 (87,8%) відповіли «Ні».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналізуючи кількісні та якісні результати опитування кандидатів в прийомні батьки/батьки-вихователі, опікуни/піклувальники, слід зазначити, що мотивами прийняти у свою сім'ю дитину переважно стало їхнє бажання допомогти дитині-сироті чи дитині, позбавленій

батьківського піклування. При цьому жодного із респондентів не вмотивував приклад створення прийомної сім'ї/ДБСТ, опіки/піклування іншою сім'єю. В основному (75,9 %) респонденти шукали інформацію, як прийняти дитину у свою сім'ю, самостійно.

Враховуючи пропозиції кандидатів щодо мінімізації проблемних питань на етапі ухвалення рішення щодо влаштування дітей у сімейні форми виховання та підготовки кандидатів до догляду та виховання дитини, нами було підготовлено такі *рекомендації*: створити і надати кандидатам дорожню карту дій щодо прийому у свою сім'ю дитини, де визначити усі етапи і всіх залучених до цього процесу фахівців; додати можливість анонімно залишати відгук про роботу кожного зі спеціалістів, який працює з потенційними батьками-вихователями, опікунами/піклувальниками; забезпечити більше ініціативи, позитиву та зацікавленості від фахівців у вирішенні питань потенційних кандидатів; дати можливість отримати консультацію в онлайн режимі, особливо на початку вирішення питань; уже на першому етапі повідомляти про сім'ї, які вже мають досвід виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, не менше п'яти років, і створювати можливість зустрітися з ними (за потреби організовувати зустрічі потенційних кандидатів з такими сім'ями); більше та ширше (з прикладами і варіантами) пояснювати законодавчу базу стосовно усиновлення/опікунства, інших можливих форм влаштування дітей; підтримувати зв'язок з потенційними кандидатами після того, як вони здали документи і до початку навчання, щоб зменшити їхню тривожність,

Таблиця 1

Порівняльна таблиця оцінювання респондентами усвідомлення обов'язків прийомних батьків/батьків-вихователів, опікунів/піклувальників, завдання та специфіки функціонування ПС/ДБСТ, опіки/піклування на етапі написання заяви, подачі відповідних документів та після проходження навчання (за 10-бальною шкалою)

Відповіді	Бали								
	1-2	3	4	5	6	7	8	9	10
На етапі написання заяви та подачі відповідних документів	0	2 (1,2%)	2 (1,2%)	3 (2,2%)	2 (1,2%)	4 (4,0%)	9 (10,4%)	19 (24,7%)	38 (54,9%)
Після проходження навчання	0	0	0	1 (0,8%)	1 (0,8%)	1 (0,8%)	12 (12,6%)	22 (26,0%)	45 (59,0%)

розгубленість. Важливо забезпечити інформаційно-емоційну підтримку потенційних кандидатів на перших етапах ухвалення рішення прийняти у свою сім'ю дитину (під час перших консультацій в спеціалістів ССД, ЦСС/ЦЕСП), планувати достатньо часу для консультації з кандидатами в сприятливих для співбесіди умовах «один на один»; підвищувати професійну компетентність спеціалістів ССД, у тому числі за допомогою відповідного навчання, щодо підтримки кандидатів на різних етапах прийняття дитини у свою сім'ю; активніше популяризувати сімейне влаштування дитини, зокрема історії родин, які приймають у свої сім'ї дітей-сиріт та дітей, позбавлених

батьківського піклування; створювати онлайн передачі, зустрічі взаємодопомоги для батьків, які надають сімейний догляд; збільшити престиж у суспільстві сімей, які прийняли у свою сім'ю дитину; проводити відповідну роз'яснювальну роботу на рівні територіальної громади щодо важливості підтримки сім'ї, яка виявила бажання прийняти у свою родину дитину, на різних етапах.

Темами для подальших досліджень можуть бути: дослідження соціального супроводу прийомних сімей/дитячих будинків сімейного типу, в яких виховується дитина з інвалідністю, роль медіа в популяризації сімейних форм влаштування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні питання соціальної роботи : навч. посіб. / О. Денисюк та ін.; ред.: О. Епель, Т. Лях, І. Силантьєва. Ужгород: РІК-У, 2023. 420 с.
2. Андрухів О. І. Статус дітей сиріт в Україні в умовах війни. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. Вип. 13 (25). С. 76–84. DOI: 10.33098/2078-6670.2022.13.25.76-84
3. Бичук І. Проблема соціального сирітства в сучасному українському суспільстві. *Ввічливість. Humanitas*. 2021. № 1, С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.9>
4. Комар І., Петришин Р. Розвиток сімейних форм виховання як напрям соціальної політики в Україні на сучасному етапі. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 2022. № 6 (11) С. 183–191
5. Марчук В. М. Прийомна сім'я як унікальний об'єкт соціально-педагогічного супроводу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 80, том 2. С. 34–38. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.07>
6. Петрочко Ж. Денисюк О. Дослідження процесу створення сімейних форм виховання для забезпечення найкращих інтересів дитини. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. № 1. С. 134–142.
7. Петрочко Ж. В. Петушкова Л. А. Нова програма підготовки сімей до догляду та виховання влаштованих/усиновлених дітей. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2021. № 2(49). С. 160–164.
8. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини, Постанова Кабінету Міністрів України № 866 (2008). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
9. Підвальна Ю. Соціальна робота та соціальна допомога сиротам в Україні в умовах війни. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 1. С. 92–97. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.1.13>
10. Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу, Постанова Кабінету Міністрів України № 564 (2002). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
11. Про затвердження Положення про прийомну сім'ю, Постанова Кабінету Міністрів України № 565 (2002). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.04.2025).
12. Слюсар Л. Українська сім'я в умовах війни. *Демографія та соціальна економіка*. 2023. № 2. С. 3–20. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001410188>

REFERENCES:

1. Denysiuk, O. and all (2023). Aktualni pytannia sotsialnoi roboty [Current issues of social work]. (O. Epel, T. Liakh & I. Sylantieva, Red.). Uzhhorod: RIK-U. [in Ukrainian].
2. Andrukhiv, O. I. (2022). Status ditei syrit v Ukraini v umovakh viiny [Status of orphan children in Ukraine in war]. *Naukovo-informaciyni visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halyts'koho: Zhurnal. Seriiia Pravo*, (13)25, 76–84. DOI: 10.33098/2078-6670.2022.13.25.76-84 [in Ukrainian].

3. Bychuk, I. (2021). Problema sotsialnoho syrytstva v suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [Problem of social orphanhood in modern Ukrainian society]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 1, 54–59, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.1.9>
4. Komar, I., & Petryshyn, R. (2022). Rozvytok simeinykh form vykhovannia yak napriam social'noi polityky v Ukraïni na suchasnomu etapi [Development of family forms of education as a direction of social policy of Ukraine at the present stage]. *Perspektyvy ta innovacii nauky* (Serii "Pedagogika", Serii "Psykhologiya", Serii "Meditsyna"), 6(11), 183–191. [in Ukrainian].
5. Marchuk, V. M. (2021). Pryiomna simia yak unikalnyi ob'ekt socialno-pedagogichnoho suprovodu [Foster family as a unique object of social and pedagogical support]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy*, 80(2), 34–38. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.07> [in Ukrainian].
6. Petrochko, Zh., & Denysiuk, O. (2025). Doslidzhennia protsesu stvorennia simeinykh form vykhovannia dlia zabezpechennia naikrashchykh interesiv dytyny [Research into the process of creating family forms of education to ensure the best interests of the child]. *Vvichlyvist. Humanitas*, (1), 134–142 [in Ukrainian]
7. Petrochko, Zh.V., & Pietushkova, L.A. (2021). Nova prohrama pidhotovky simei do dohliadu ta vykhovannia vlashtovanykh/usynovlenykh ditei [A new program to prepare families for the care and upbringing of foster/adopted children]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*, 2(49), 160–164 [in Ukrainian].
8. Pytannia diialnosti orhaniv opiky ta pikluvannia, poviazanoi iz zakhystom prav dytyny [Issues of the activities of guardianship and trusteeship bodies related to the protection of the rights of the child], *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 866* (2008). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 02.03.2025) [in Ukrainian].
9. Pidvalna, Yu. (2023) Sotsialna robota ta sotsialna dopomoha syrotam v Ukraini v umovakh viiny [Social work and social assistance to orphans in Ukraine during the war]. *Vvichlyvist. Humanitas*. 1. 92–97 [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro pryiomnu simiu [On approval of the Regulations on the Foster Family], *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 565* (2002). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-2002-%D0%B-F#Text> (data zvernennia: 02.03.2025) [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro dytiachyi budynok simeinoho typu [On approval of the Regulations on a family-type orphanage], *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 564* (2002). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/564-2002-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 02.03.2025) [in Ukrainian].
12. Sliusar, L. (2023). Ukrainska simia v umovakh viiny [The Ukrainian family in the conditions of war]. *Demohrafiia ta social'na ekonomika*, (2), 3–20. Retrieved from: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001410188> [in Ukrainian].